

RAMAZAN'IN İLK GECESİ ALLAH'IN RAHMET NAZARI

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn hamden kesîran tayyiben mübâroken fîhi alâ külli hâlin ve fî külli hîn ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn. Ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn. Emmâ ba'd.

Fe-kâle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

إذا كان أول ليلةٍ من شهر رمضانَ نظر اللهُ إلى خلقه وإذا نظر اللهُ إلى عبدٍ لم يُعَذِّبه أبداً ولله في كلِّ يومٍ ألفُ ألفِ عتيقٍ من النارِ فإذا كانت ليلةُ تسعٍ وعشرين أعتق اللهُ فيها مثلَ جميعِ ما أعتق في الشهرِ كلِّه فإذا كانت ليلةُ الفطرِ التجت الملائكةُ وتجلى الجبارُ بنوره مع أنه لا يصفه الواصفون فيقولُ للملائكةِ وهم في عيدِهِم من الغدِ يا معشرَ الملائكةِ يوحى إليهم ما جزاءُ الأجيرِ إذا

وَفِي عَمَلِهِ تَقُولُ الْمَلَائِكَةُ يُوفَّى أَجْرَهُ فَيَقُولُ اللَّهُ

تَعَالَى أَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ غُفِرْتُ لَهُمْ.

İzâ kâne evvelü leyletin min şehri ramazâne nazarallâhu ilâ halkihî. Ve izâ nazarallâhu ilâ abdin lem yu'azzibhü ebeden. Ve li'l-lâhi fî külli yevmin elfü elfi atîkin mine'n-nâr. Fe-izâ kânet leyletü tis'in ve ısrîne a'tekallâhu fîhâ misle cemî'i mâ a'teka fi'ş-şehri küllihî. Fe-izâ kânet leyletü'l-fıtri ilteceti'l-melâiketü ve tecelle'l-cebbâru bi-nûrihî ma'a ennehu lâ yesıfuhu'l-vâsıfûn. Fe-yekûlü li'l-melâiketi ve hüm fî îdihim mine'l-ğadi yâ ma'şera'l-melâiketi yûhâ ileyhim mâ cezâü'l-ecîri izâ veffâ amelehü. Tekûlü'l-melâiketü yüveffâ ecrahü. Fe-yekûlüllâhu te'âlâ üşhidüküm ennî kad ğafartü lehüm. Revâhu'l-İsfahânî. Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

a. Ramazan'ın İlk Gecesi Ve Rahmet Nazarı

Bu hadîs-i şerîf Ebû Hureyre *radıyalahu anh'*den... Hadis kitabınının Ramazan ile ilgili bölümünü okuyoruz. Hepsi Ramazan'a dair hadîs-i şerîfler. Bu hadîs-i şerîfte de ifadeler şöyle:

İzâ kâne evvelü leyletin min-şehri ramazân. “Ramazan’ın ilk gecesi olduğu zaman...”

Ramazan’ın ilk gecesi ne zaman olur?

Akşam güneş battıktan sonra Ramazan hilali görüldüğü ve halkın, “Artık yarın oruç tutmamız lazım.” diye karar verdiği zaman. Hilali görüp de ertesi gün oruca niyetlendiği gece Ramazan’ın ilk gecesidir. O gece teravih namazı kılınır, sahura kalkılır, niyetlenilir, ertesi gün birinci gün orucu tutulur. İşte o ilk gece olduğu zaman *nazarallâhu ilâ halkihî* “Allahu Teâlâ hazretleri kullarına sevgi nazarı ile bir bakar. Nazar eyler.”

Cenâb-ı Hak Teâlâ hazretleri her şeyi görür, bilir, işitir, her şeye kâdirdir ama buradaki bakmaktan muradı; sever, sevgiyle rahmetle bakar, rahmetini ihsan ederek bakar mânasınadır.

Bazı hadîs-i şerîflerde de; “Bir kul kusura luysa, günahkârsa, fâsıkça, fâcirse, Allah’ın sevmediği falanca işi yapmışsa Allahu Teâlâ hazretleri ona nazar etmez.” diye geçiyor. Sevgi nazarıyla bakmaz. Yoksa Allahu Teâlâ hazretleri her şeyi görüyor. “Bakmaz” demek;

onu sevmiyor, kırgın, ona rahmetini ihsan etmeyecek, azap edecek, teveccüh etmiyor mânasına. Nazar ediyor, teveccüh ediyor; nazar etmiyor, teveccüh etmiyor demek. Nazar ediyor, çok seviyor demek; nazar etmiyor, hiç sevmiyor demek. Nazar ediyor, mükâfatlandırarak demek; nazar etmiyor cezalandırarak demek. Anlamı bu. Yoksa Cenâb-ı Hak her şeyi görür, bilir. Olmuşu da, olacağı da, âşikâreyi de, gizliyi de bilir.

Hatta büyüklerimiz bize küçükken öğretirken çok hatırda kalacak bir sözle anlatırlardı:

Karanlık gecede, kara taşın üzerinde, kara karıncanın yürüdüğünü de görür.

Çocuğun hatırında böyle güzel kalır.

Bilmiyorum, hiç karanlık gecede yürümeye kalktınız mı?

Şehir çocukları bu işi bilmez! Ben bir kere tatilde bizim köye gitmiştim. Mehtapsız, karanlık bir geceydi yani hiç mehtap yok. Kahvenin sokağından köyün sokakları tarafına geçtim, tamamen köreldim. Âmâ gibi, iki gözü olmayan bir insan gibi hiç bir şey görmüyorum.

Yani duvarı fark edeyim, taşı fark edeyim, sokağın gidiş tarafını fark edeyim, evi fark edebileyim, evin bittiği yerle gökyüzünün başladığı yeri başımı kaldırdığım zaman ayırt edebileyim... Hiç bir şey görünmüyor. Ve unutmuyorum; çarşıdan teyzemin evine varıncaya kadar duvarlara tutuna tutuna, âmâ bir insan gibi gitmiştim. Karanlık gecenin nasıl karanlık olduğunu şehirli bilmez ama ben biliyorum. Çünkü böyle başıma geldi. Hep alışmışız; yanı-
mızda ya el feneri vardır, ya hava mehtaplıdır, ya sokaklar zaten aydınlatılmıştır. Yani biz karanlık geceyi bilmiyoruz.

Neyse, Cenâb-ı Hak Ramazan'ın ilk gecesini olduğu zaman kullarına nazar eder.

Ve izâ nazarallâhu ilâ abdin. “Allah kullarından birisine bir nazar etti mi, Cenâb-ı Hak'ın rahmet nazarı o kula bir teveccüh etti mi...”

Bir kuluna baktı mı ne olur?

Lem yû'azzibhü ebeden. “Artık o kulu ebedî olarak bir daha asla azaplandırmaz, cezalandırmaz.” Yeter ki Cenâb-ı Hak “Kulum.” desin, rahmet nazarıyla nazar eylesin.

Ve li'l-lâhi fî külli yevmin elfü elfi atâkin mine'n-nâr. “Ve Ramazan’ın her gününde Cenâb-ı Hakk’ın affettiği, cehennemden çıkarıp âzat ettiği, cehenneme sokacakken sokmadığı bin bin âzatlı vardır.” Cehenneme atılacaktı, atılmadı.

Bin bin kaç eder?

Milyon eder.

Türkçe’de milyon kelimesi var mı?

Yok.

Türkçe’de milyonu ifade etmek için Türkler ne derdi?

Bin bin. Bin çarpı bin demektir. Bin kere bin, milyon eder. Sofrada yemek yersin, sofraya sahibine; “Allah bin bin bereket versin.” diye dua edersin. Bin kere bin, milyon demek. Burada da öyle geçiyor.

Fe-izâ kânet leyletü tis’in ve işrîne.
“27. gecesi olunca...”

27. gece ne demek?

Ramazan'ın 26'sını 27'sine bağlayan gece demek. 27'sini 28'ine bağlayan gece değil. Çünkü gece evvelden oluyor. İlk gece de hilal görüldüğü zamandır diye söyledik.

27. gecesi neydi?

Kadir gecesiydi.

Biz Kadir gecesini niye 27'sinde kutluyoruz?

İşte buna benzer rivayetlerden dolayı. Evet, Kadir gecesi her sene 27'sinde olmayabilir ama Kadir gecesinin 27. gecesi olması kuvvetli ihtimaldir. Fakat Kadir gecesi yine de saklanmıştır. Hem böyle rivayetler vardır hem de 25'ine, 23'üne, 21'ine, 19'una, 17'sine, 29'una ait olduğunu gösteren başka rivayetler vardır. Demek ki Cenâb-ı Hak Kadir gecesini Ramazan'ın içinde, hatta bazı rivayetlere göre yılın geceleri içinde bazen kaydırır.

Hatta bir kişi için bakarsın senenin bir başka gecesi Kadir gecesi oluverir. Cenâb-ı Hakk'ın böyle cilveleri vardır. 27. gecesi olduğu zaman

A'tekallâhu fîhâ misle cemî'i mâ a'teka fi'ş-şehri küllihî. “Ay boyunca o günlere gelinceye kadar âzat ettiği köleler kadarını o gece bir daha affeder.” 26 milyon affedilmişken 26 milyon daha affedilir. Eğer rakamlar rakam olarak murat edilmişse; çokluktan, kesretten kinaye değilse, “çok” demek istenmişse, böyle kıtı kıtına, ucu ucuna, tek tek sayı murat edilmemişse bir o kadar daha misli misline Cenâb-ı Hak âzat eder.

A'teka; kölelikten âzat etmek, esirlikten kurtarmak demek.

Bir insan günahkârsa, Allah saklasın cehenneme gidecekse, meleklerin eline teslim edilir, zincirlere bağlanır, o öyle gider; o esirdir. Cehenneme atılacak, cezalandırılmaya götürülüyor, esirdir. Ama Cenâb-ı Hak âzat edince zincirler açılır, kurtulur.

Ve izâ kânet leyletü'l-fıtri. “Bayram gecesi olunca...”

Bayram gecesi ne demek?

Gündüz bayram olmuş da akşamlamışız demek değil. Arefe'yi bayrama bağlayan gece demek. Artık o gece teravih kılınmaz. Çünkü

teravîh oruca bağlı bir ibadettir. Orucun akse-suarıdır, oruçla bağlantılıdır. Ertesi gün bayram olduğu için arefeyle bayramın arasındaki gece artık teravîh kılınmaz. Ama bu, o gece ibadet edilmeyecek mânasına değildir. Sakın yanlış anlaşılmasın. O gecenin ibadeti çok çok daha önemlidir. Yılın en kıymetli, ibadet edilip de ihya edilecek gecelerinden birisi de arefeyi bayram gecesine bağlayan gecedir. İnsan mümkünse sabahlara kadar “Aman yâ Rabbi!” diye gözyaşı dökerek yalvarıp yakarıp aşk ile Őevk ile o gecesini ihya etse... Çünkü olan olmuştur, Ramazan geçmiştir, artık en son karar günüdür. Aslında o gece çok önemli bir gecedir. Bunun önemli olduğunu hadîs-i Őerfler de bildiriyor.

O gece olunca ne olurmuş, bakalım.

İlteceti’l-melket. “Melekler dalgalanır, kıpırdanır, kaynaşır.” Melekler sarsılır, meleklerin kalabalığı topluca dalgalanır... *İltecce*; zelzele olur gibi sallanmak demek.

Ve tecelle’l-cebbâru teâlâ bi-nûrihî. “Ve Cebbar olan Allahu Teâlâ hazretleri meleklerle nuru ile tecelli eder.” öyle bir nur ile öyle bir tecelli eder ki; *ma’a enneh l*

yesıfuhu'l-vâsıfûn. “Vasfedecek insanlar bu tecelliye anlatacak kelimeleri bulamaz.” İnsanlar tarife imkan bulamaz. Cenâb-ı Hak o kadar güzel renklerle, insanı o kadar mest eden bir şekilde nuraniyetiyle tecelli eder. Cebbar olan Allahu Teâlâ hazretleri, seyranına doyum olmayacak güzellikte, tarifi mümkün olmayacak bir nuraniyette, nurlulukta, ışıltıda, pırıltıda, pırıltılar içinde, pırıltılarıyla tecelli eder.

Cebbar ne demektir?

Cebbar'ın iki mânası vardır. İkisi de olabilir. Cebren, kahren, ne isterse hepsini yapar; kimse engel olamaz, çatır çatır yapar. Cebren diyoruz ya; zorla. Güç ve kuvvet sahibi olduğundan, *zü'l-kuvveti'l-metîn* olduğundan ne isterse söke söke yapar. Çatır çatır yapar gibi bir mâna...

Cebere bir de yarayı sarmak mânasına gelir. Yaraları saran, çok saran, kırık gönüllülerin, yaralıların, mahzunların, mazlumların, dertlilerin, bîçârelerin dertlerine devâlar ih-san eden mânası vardır. Burada Peygamber Efendimiz *tecelle'l-cebbâru teâlâ*, “Cebbar

Teâlâ tecelli eder.” buyuruyor. Nuru ile tecelli eder.

Ne zaman?

Arefe gecesi. Ertesi gün bayram olacağı zaman tecelli eder. Tarifi mümkün değil, vasfedenlerin vasfedemeyeceği bir şekilde, güzellikte...

Fe-yekûlu li'l-melâiketi ve hüm fî îdihim mine'l-gadi. “Meleklerle buyurur ki... Melekler artık ertesi günün bayram havası içindedirler.” Çünkü bayram olacak. Bu, Arefe gecesi oluyor. O bayram içinde olan meleklerle Allahu Teâlâ hazretleri buyurur ki:

Yâ ma'sera'l-melâike. “Ey melekler topluluğu!” *Yûhî ileyhim.* “Onlara vahyeder.”

Seslenir ki: *Mâ cezâü'l-ecîri izâ vefâ veya veffâ- amelehû.* “Ey meleklerim! İşçi üzerine aldığı işi tamamen bitirdiği zaman işçiye ne yapılır?” diye vahiy buyurur, seslenir. *Tekûlü'l-melâike.* “Melekler derler ki:”

İşçi işini bitirince ne yapılır? Ücreti verilir. İşçi işini tamamen bitirdi, geldi; “Tamam duvarı yaptım bitti. Kapıyı yaptım bitti, şu işi

tamamladım bitti. Her şeyi bitti, al teslim.” dedi.

“İşçi işini bitirdiği zaman ne yapılır?”

Yüveffâ ecruhû -veyahut *yüveffe'l-eciru ecrahû*- Melekler; “İşçi işini bitirince ecri, ücreti, yevmiyesi, işinin bedeli verilir.” der. *Fe-yekûlüllâhu teâlâ*. “Allahu Teâlâ hazretleri de onun üzerine buyurur ki:” *Üşhidüküm*. “Ey melekler, sizleri şahit tutuyorum.” Şahit olun ki, sizi şahit tutuyorum ki;

Bayram gecesinde, *Ennî kad ğafertü lehüm*. “Ben o kullarımı affettim, mağfiret eyledim, şahit olun.” der.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi gaflet uykusundan uyandırsın, Ramazan’ı Rabbi’mizin rızasına uygun geçirmeye muvaffak eylesin. Ramazan’ın kıymetini bilenlerden, orucu güzelce tutanlardan eylesin.

Güzelce tutmak neydi?

Şartlarına uygun tutmaktı. Orucu güzelce tutan, geceleri de güzelce geçirenlerden eylesin. O mükâfata nâil olanlardan eylesin.

b. İftar Ettirenin Sevabı

Diğer hadîs-i şerîf. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurdu ki:

من فطر صائماً في رمضان من كسب حلال صلت
عليه الملائكة ليالي رمضان كلها وصافحه جبريل
ليلة القدر ومن صافحه جبريل تكثر دموعه ويرق
قلبه قال رجل يا رسول الله أرأيت من لم يكن ذاك
عنده قال فلقمة خبز قال أفأرأيت من لم يكن ذاك
عنده قال فقبضة من طعام قال أفأرأيت من لم يكن
ذاك عنده قال فمذقة من لبن قال أفأرأيت من لم
يكن ذلك عنده قال فشربة من ماء.

*Men fattara sâimen fî şehr-i ramazân
min-kesbin halâlin, sallet aleyhi'l-melâiketü
leyâliye ramazâne küllehâ. Ve sâfahahû
Cibrîlü leylete'l-kadri. Ve men sâfahahû
Cibrîlü teksürü dümû'uhû yerukku kalbehû.
Kâle raculün: Yâ Resûlallah, eraeyte men lem
yekün zâke indehû. Kâle fe-lukmetü hubzin.
Kâle eferaeyte men lem yekün zâke indehû.
Kâle fe-kabdatün min taâmin. Kâle eferaeyte*

men lem yekün zâke indehû. Kâle fe-mezka-tün min leben. Kâle eferaeyte men lem yekün zâlike indehû. Kâle fe-şerbetün min mâin.

İbn Hibban ve İbn Huzeyme bu hadîs-i şerîfi Ebû Hureyre *radiyallahu anh*'den rivayet etmişler.

Ben de Peygamber Efendimiz'in mübarek sözlerinin açıklamasını size nakletmeye çalışayım.

Men fattara sâimen fî şehri ramazân. “Ramazan ayında kim bir oruçluyu iftar ettirirse, orucunu açtırtırsa...” Akşamleyin orucu bitti, oruçluya yemek verdi, onun karnını doyurdu, iftar ettirdi ise... *Min-kesbin helâlin.* “Helal bir kazançtan kazanılmış imkanlarla, taamlarla bir oruçluya ikram ettirdiyse...” *Sallet aleyhi'l-melâiketü leyâliye ramazâne küllehâ.* “Melekler bütün Ramazan geceleri boyunca o iftar ettirene dua eder dururlar.” Bütün Ramazan! Sadece o gece değil, artık Ramazan'ın bütün gecelerinde melekler o kimseye dua eder dururlar. *Ve sâfahahû Cibrîlü aleyhisselamü leylete'l-kadr.* “Ve Kadir gecesinde bu oruçluya helal kazancından iftar ettiren kimse ile Cebrail *aleyhisselam* müsafaha

yapar.” Cebrail *aleyhisselam* elini tutup o kimseyle müsafahalaşır. Tokalaşmak değil, müsafaha. Tokalaşma böyle... Müsafaha böyle.. Müslümanların müsafahası tek elle değil, iki elle olur; aşağı doğru değil, şöyle olur. Bizim ibadetimiz, selamımız, kelimamız, yememiz, içmemiz, her şeyimiz bize mahsus. Hakikî kulluk ibadeti, kıymetli şekilde böyle hakikî ihlâs damgasına sahip. Bizim müsafahamız öyle olur.

Cebrail *aleyhisselam* görünmez bir melek. O görünmeyen meleğin gelip de seninle, benimle müsafaha ettiğini nasıl anlayacağız? Parmaklarımızla mı anlayacağız, avuçlarımızla mı anlayacağız? Cebrail *aleyhisselam*'ın bizimle müsafaha ettiğini nasıl anlayacağız?

Ve men sâfahahû Cibrîlü aleyhisselam yerukku kalbehû. “Cebrail *aleyhisselam* kiminle müsafaha yaparsa o kimsenin kalbi rik-katlenir.” Kalbi gönlü, titrer, yumuşar, incilir. *Ve teksürü dümû'uhu.* “Gözleri yaşlanır.” Adam ağlıyor, Allah, Allah. Sakallı, bıyıklı, babacan, mert, güçlü kuvvetli, yiğit adam ağlıyor. Ağlamak her zaman çocuksu sebeplerden olmaz. İnsan bazen de güzel duygulardan,

mânevî hazlardan, ilâhî, uhrevî lezzetlerden dolayı ağlar.

Mesela; bahadırlar bahadırı, yiğitler yiğidi Hz. Ömer'in çok ağladığını biliyoruz. Hz. Ömer *radiyallahu anh* çok ağlardı. Gözü çok yaşlıydı. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'i biliyoruz, çok ağlardı. Müşrikler onu evine hapsedip, dışarı çıkarttırmayıp, Mescid-i Haram'a bırakmadığı zamanlar o, evinin bahçesinde namaz kıлып ibadet ederken şıpır şıpır gözlerinden yaşlar döktüğü için "Bu adam niye ağlıyor?" diye mahallenin çocukları toplanır, onu seyrederdilerdi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de çok ağlardı. "Kur'ân-ı Kerîm'i oku bakayım." derdi. Kur'an-ı Hakîm kendisine indiği halde karşısındaki Kur'ân-ı Kerîm'i okurken dinlerdi, gözlerinden şıpır şıpır yaşlar akıtırdı. Geceleyin namaz kılmaya kalkardı, gözlerinden şıpır şıpır yaşlar akıtırdı. Secdeye varır ağlardı.

Ağlamak nedir?

Kalbin yumuşaklığından, rikkatten, hassasiyetten, duygululuktan, imandan, ihlâstan doğan güzel bir şey. Peygamber *sallallahu*

aleyhi ve sellem Efendimiz hadîs-i şerîflerde; “Allah korkusundan gözü sulanan, yaşlanan, yere damlası damlayan kimsenin gözüne cehennem ateşi değmeyecek.” buyuruyor. Hadîs-i şerîflerde Allah’ı zikrederken ağlamanın Arş-ı Âlâ’nın gölgesinde gölgeleneceğini söylüyor.

ورجل ذكر الله خالياً ففاضت عيناه

Ve racülün zekerallâhu hâliyen fe-fâdat aynâhü. “Tenhada Rabbi’ni zikreden bir adam ağlamaya başlıyor.” İşte o da arşın gölgesinde gölgelenecek. Nurdan minberlere oturmuş vaziyette, aşağıda mahşer halkı, güneşin altında birbirine girmiş, ter, pas, korku içinde titreşirken, ezâ çekerken o yukarıda, arşın gölgesinde nurdan minberlerde nurdan libaslar giymiş oturacak.

Oturacak olanlardan birisi de kimdir?

Ve racülün zekerallâhu hâliyen. “Tenhada kimse yokken Allah’ı zikrediyor.” *Fe-fâdat aynâhü.* “Gözleri doluyor, ağlıyor.” Geceleyin, kimse yok, kendi başına... İnsan bazen de, “Aman belli etmeyeyim, ağlamayayım.” diye kalabalıktan utandığı için kendisini

tutuyor ama bazen de tutamıyor, gözlerinden yaşlar boşanabiliyor.

c. Minberin Önemi Ve Taşınabilirliği

Hele vaaz güzel olursa, hele Kur'ân-ı Kerîm candan okunursa... Abdurrahman Gürses Hoca Bayezid camiinde okumaya bir başlardı, ama nasıl okurdu, ne güzel okurdu... Başını sallaya sallaya gözlerinden inci gibi yaşların döküldüğünü, cemaatin ağladığını görürdün. Kur'an okuyor, güzel okuyor. Duygulandırıcı bir şekilde, şarkı gibi değil, türkü gibi değil ama güzel okuyor. Evet, Cebrail *aleyhisselam* bir insanla müsafahalaşırsa kalbi incelikler, göz yaşları çok olur.

Kâle: Fe-kultü: Yâ Resûlallah, eferaeYTE men lem yekün indehû. Râvi, rivayet eden ashâb-ı suffeden, garibanlardan, yoksullardan olan Ebû Hureyre hemen sormuş. “Yâ Resûlallah! Yanında oruçluya iftar ettirecek ekmeği, hurması, yiyeceği, yemeği yoksa ne olacak?” demiş. *Kâle: Fe-kabdatün min ta'âm.* “İlle sofrayı kurup da ziyafet çekmesi gerekmez. Şöyle bir tutam yiyecek de verse bu sevabı kazandırır.” diyor.

Kultü: Eferaeyte men lem yekün indehû lukmetü hubzin. “Yâ Resûlallah! Yanında bir ekmek lokması bile yoksa?” Çünkü garibanlar günlerce yemek yemezlerdi. Bolluk yoktu; sıkıntı, fakirlik çoktu. Bir ekmek lokması da yoksa,

Kâle: Fe-mezkatün min leben. “O zaman şöyle hafif sulandırılmış birazcık süt de olur.” “Buyur şunu iç kardeşim.” dersin. Allah o sevabı süt verene de bağışlar. *Kâle: Eferaeyte men lem yekün indehû.* “Adamcağızın sütü de yoksa?” Ekmeği yok, sütü yok, hurması yok... Adamcağızın bir şeyi yok; gariban, fakir. *Fe-şerbetün min mâin.* “Sudan bir içim bir şey verse dahi Allah o sevabı verir.” Oruçluya “Buyur, iç!” diye su ikram eden bile o sevabı alır.

Bunlar neden?

Olmadığı takdirde yine Allah sevabını veriyor. Bu, amellerin niyetlere göre olmasından dolayıdır. Ameller niyetlere göre olduğu için Cenâb-ı Hak niyetine göre mükâfatını böyle verir.

Bir hadîs-i şerîften hepimiz biliyoruz ki... Çok rivayetleri var. Allah rızası için bir kimse bir mescit bina etse, dünyada bir mescit

yapsa Allah da ona cennette bir köşk bina eder. Onun için dua ediyorum, temenni ediyorum ki Allah hepimize kendi adımıza, kendi nâmımıza, kişisel olarak, şahsî olarak bir mescit yapmayı nasip etsin.

Avustralya’da birkaç defa nasip oldu. Hazır kiliseyi satın aldık, haçını indirdik, levhayı taktık, mescit oldu. Arkadaşlar baktılar, çok fazla para değil. Yöyle bir ölçtü biçti, kendisi çıkartabilecek.

“Hocam ben de bir cami yapayım.”

“Allah hepimize ayrı ayrı nasip etsin.” dedim. Şimdi hepsinin aklının kenarında var. Fırsat olursa inşaallah tek başına cami yapacak.

Türkiye’de bizim ihvandandır birisinin babası vefat edince... Babası zengin ama hayırlı bir insanmış herhalde, Allahu âlem, helal kazanmaya çok dikkat eden eski Osmanlı tüccarlarındanmış. Babasının mallarını -kendisi de zengin- ayırmadı, hemen mirası aldığı gibi götürdü, cami yaptı. Ölüm hak, miras helal. Kendi kazancında belki şüphe vardır, hata vardır, eksiklik fazlalık vardır. Hemen gitti, babasından gelen mallardan güzel bir mescit yaptı.

Çok güzel oldu. Çok da kalabalık cemaati var.
Çok da işliyor. Allahu Teâlâ hazretleri hepimize nasip etsin.

Bir tane daha okuyalım; üç olsun.
Çünkü ikide kalınca da iyi olmuyor.

عن كعب بن عجرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: احضروا المنبر فحضرنا فلما ارتقى درجة قال: آمين فلما ارتقى الدرجة الثانية قال: آمين فلما ارتقى الدرجة الثالثة قال: آمين فلما نزل قلنا يا رسول الله لقد سمعنا منك اليوم شيئا ما كنا نسمعه قال: إن جبريل عليه الصلاة والسلام عرض لي فقال: بعدا لمن أدرك رمضان فلم يغفر له قلت آمين فلما رقيت الثانية قال بعدا لمن ذكرت عنده فلم يصلى عليك قلت آمين فلما رقيت الثالثة قال بعدا لمن أدرك أبواه الكبير عنده فلم يدخلاه الجنة قلت آمين

An Ka'bi'bni Ucre radiyallahu anhu kâle: Kâle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem. "Kâb b. Ucre radiyallahu anhdan rivayet olunmuş ki Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:" Uhduru'l-minber, Peygamber Efendimiz "Minberi şuraya getirin bakalım." dedi. Demek ki seyyar, taşınabilir durumda, demek ki namaza mani olmasın diye bir kenara çekiliyor, kaldırılıyor. Fe-hadarnâ. "Biz de minberi hazırladık." Fe-lem ertekâ dereceten. Kâle: Âmin. "Peygamber Efendimiz minberin merdivenlerinden bir basamak çıkınca 'âmin' dedi."

Fe-lemmâ erteka'd-derecete's-sâniyete, kâle: Âmin. "İkinci basamağı da çıktığı zaman yine durakladı yine 'âmin' dedi." Fe-lemmâ ertekat derecete's-sâlisete, kâle: Âmin. "Üçüncü basamağı da çıkınca yine 'âmin' dedi." Fe-lemmâ nezele. "Konuşmasını yaptı, minberden indi." İnce kulnâ, "Biz dedik ki" Lekad semi'nâ minke li-yevme şey'en mâ künnâ nesma'uhû. "Yâ Resûlallah! Bugün senin minbere çıkışında daha önce senden duymadığımız bir şeyler duyduk." Sen her minbere çıktığın zaman 'Âmin, âmin, âmin.' dedin. Evvelce böyle demiyordun, bunu niye söyledin?" diye sordular.

Kâle: İinne Cibrîle aleyhisselam arada lî. “Cebrail *aleyhisselam* minbere çıkarken benim karşıma geldi.” Biliyorsunuz Cebrail de denilebilir, kısacası Cibrîl de deniliyor. Arap dilinde kelimenin iki türlü telaffuzu da oluyor. Cebrail *aleyhisselam* bana geldi; ârız oldu, görüldü.

Fe-kâle: B’uden li-men edrake rama-zâne fe-lem yuğferlehû. Kultü: Âmin. “Ramazan geldiği halde Allah’ın mağfiretine erememiş, Allah tarafından mağfiret edilememiş olan kimseye yazıklar olsun dedi, ben de ‘âmin’ dedim.”

B’uden ne demek?

Allah’ın lütfundan, rahmetinden, ikramından uzak, mahrum olmak demek. Cebrail *aleyhisselam* beddua etmiş, Peygamber Efendimiz de “âmin” demiş. Ramazan geldiği halde mağfireti kazanamamış; kahrolsun, “âmin”, bir.

Fe-lemmâ rakîtü’s-sâniyete, kâle b’uden li-men zükirte indehû fe-lem yüsallâ aleyke. Fe-kultü: Âmin. “İkinci basamağı çıktığım zaman da; ‘Yâ Resûlallah! Sen anıldığın halde, yanında adın geçtiği halde sana salât u

selâm getirmeyen de kahrolsun, helak olsun, mahrum olsun. Allah'ın rahmetinden dûr olsun, uzak olsun.' diye ona da beddua etti, ben de 'âmin' dedim.”

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*, Hz. Muhammed *aleyhisselam*... Bak! Aferin dedelerimize, bize nasıl öğretmişler. Dedelerimiz bizi nasıl güzel yetiştirmişler ki biz farkına varmadan salât u selâmı ediyoruz. Muhammed *aleyhisselam*, Nuh *aleyhisselam*, Âdem *aleyhisselam*, *aleyhissalâtü ve's-selâm* veyahut daha uzun uzun çeşitleri var ama neticede hemen arkasından söylüyoruz. Allah dedelerimizden, babalarımızdan razı olsun. Bizi güzel yetiştirdiler, Allah evlatlarımızı güzel yetiştirmeyi bize de nasip etsin. Onlar çaktırmadan, anlattırmadan bizi ne güzel yetiştirmişler. Neler öğrendiğimizin, ne kadar sevaplar kazandığımızın veyahut ne kadar belalardan kurtulduğumuzun farkında bile değiliz. Muhammed *-aleyhisselât-ü ve's-selâm* deyip de bir şey demeden geçseydik Cebrael'in, Peygamber Efendimiz'in bedduasına uğrayacaktık.

Burada bir hatıramı söyleyeyim de siz de birazcık şaşın, ağzınız açık kalsın. Ben İstanbul Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldum, Ankara İlahiyat Fakültesi'ne hoca oldum ama işte asistan, küçük hoca, hoca müsvettesi, hocanın beyaza çekilmiş, ondan sonra tam hoca. Asistan, doçent, profesör, böyle yavaş yavaş oluyor ya... Ben asistanım, İstanbul Edebiyat Fakültesi'ndeki hocalarımdan, profesörlerden bir tanesi -doçent veya profesör neyse- Ankara'ya bir imtihana geldi. İmtihan heyetinde birisini imtihan etti. İmtihan olanın ismini vermiyorum. Sonra imtihan olana da ben çok yardım etmişim. O imtihan olan benden yaşça büyük, doçent oluyor, ben daha asistanım. Ama ben ona çok yardım etmişim. Yardım ettiğim için o beni nerede görse ayağa kalkardı, ikram ederdi, "Hocam buyur." derdi, otururdu, pofpoflardı. "Hocam." diye el üstünde tutardı. İmtihandan çıktı, ben de tabi yandan hocasıyım, hariçten gazel atmak gibi, neyse artık...

"İmtihan nasıl geçti?" diye sordum.

Buraya dikkat edin. İstanbul'dan gelen bizim kart eski hoca, buna İslâm Tarihi ile ilgili bir soru sormuş. Şartı ne bak;

“Şimdi hadi bakalım, bize *aleyhisselam*'sınız, *maleyhisselam*'sınız şöyle bir cevap ver.”

Peygamber Efendimiz'in adı geçerse *aleyhisselam* demeyecek, sahabe geçerse *radıyallahu anh* demeyecek. Mübarek bir başka şahıs geçerse *rahmetullahi aleyh* demeyecek... Böyle istiyor. Hani kahveyi içersin, nasıl şekerli, orta şekerli, yandan çarklı, şekersiz, sade veyahut kapuçino, sütlü, sütsüz, Türk işi veyahut başka türlü diye istersin. Bu ona da benzemiyor. Bir cevap istiyor ama içinde saygı cümleleri hiç olmayacakmış. Onun o teklifine bak, işin gerçeğine bak. Peygamber Efendimiz anıldığı zaman salât u selam getirmeyene Cebrael ve Peygamber Efendimiz beddua ediyorlar. O da -ne biçim hoca ise- beddua edilecek bir şekilde konuşmasını hoca olacak kişiye telkin ediyor, teklif ediyor.

Öyle hocalar vardı ki derslerini Cuma gününe ille Cuma saatine koyarlardı ve yoklama yaparlardı. Cumaya gidip de gelmeyen

talebeleri bilsinler de onların notunu kırıp da onları üzsünler, sınıfta bıraksınlar diye. Öyle profesörler vardı. Kocaman kâfirler vardı. Bayağı azılı kâfir, böyle İslâm'a karşı. Her fakültede... Bunlar birbirleriyle localarda filan sözleşiyorlar, konuşuyorlar galiba. Başka fakültelerde de okuyan kardeşlerimizden “Falanca hoca tam Cuma saatine ders koyuyor ve yoklama yapıyor.” diye duyardık. İnadına. Azılısı, iyice kalantoru, sunturlusu, neyin nesi ise o, ille Cuma saati koyuyor.

Halbuki Cuma tatil saatidir; adam yemek yiyecek, yok. Başka zaman işçilerin yemek saatine iş koysan, mesai koysan işçiler ayağa kalkar, isyan eder ama talebe nasıl olsa avuçları içinde diye haklarını çiğniyorlar ve bunu da medeniyet sayıyorlar. Şimdi böyle hocalar çok. O kadar arttı, o kadar fazlalaştı ki bakanlar bile artık dayanamıyor da kalkıyor, bir şeyler söylemek zorunda kalıyor.

Fe-lemmâ rakîtü's-sâlisete. “Üçüncü basamağa da ayağımı bastığıım zaman...” Ceb-rail *aleyhisselam* bir beddua daha yapmış. *B'uden men edrake indehû ebeveyhi'l-kiberü fe-lem yudhılâhü'l-cennete. Kultü: Âmin.*

Yanlış hareke var, kalem verirsiniz düzelteyim. *Men edrake ebeveyhi'l-kibere. Kiberu* yazmış buraya.

Cebrail *aleyhisselam* üçüncüde ne demiş?

Men edrake ebeveyhi. “Bir kimse ki anne ve babasına yetişirse...”

Ebeveyhi; yani anası babası büyüdüğü zaman sağ ise. Soruyoruz; “Annen, baban?” “Hocam şu kadar sene önce vefat etti.” diyor. “Ben daha küçükken vefat etmiş.” diyor. “Ben kundaktaymışım.” diyor. “Ben ilkokuldaymışım, hiç hatırlamıyorum.” diyor. Bazen ana babasına erişmişse veyahut buradaki yazılış böyle değil de *men edrake ebeveyhi'l-kibere* ise “Ana babası onun yanında yaşlanmışlarsa...” demek oluyor.

Ama öyle demiyor. *Kiberu* diye harekelemiş, o da olabilir. O zaman başka türlü düşünerek tercüme edeceğiz. İhtiyarlık; anne babası onun yanındayken anne babasına erişmiş kimse demek olur, o da olur. İhtiyarlık ana babaya erişmişse, *ehadühümâ*, ama burada *ehadühümâ* dedi; benim dediğim gibi *ebevâhü* olsa daha uygun. Bu baskıda bozukluk varsa

diye bu kaynağa bir daha bakmak lazım. Mânada bir değişme yok da bu, Arapça'nın incelikleri. "Anne babası yanında ihtiyarlamışsa" demek olabilir; "ihtiyarlamış olan anne babasına erişmişse, kendisi görmüşse, anne babasına hizmet imkânına sahip olmuşsa" demek olabilir. Veyahut "ihtiyarlık, anne babasının yakasına bunun yanındaiken yapışmışsa" demek olabilir.

Burada tercümeyle nasıl yapmış?

"Annesinin babasının ikisi birden veya onlardan birisi yanında ihtiyarlarsa..." Demek ki orada o zaman *ebevâhü* olacaktı. Burada bir tereddütlü durum var. Aslına bakmak lazım ama mâna değişmiyor.

Adam anne babasına yetişti, hizmet imkanı var. Cebrail *aleyhisselam; Fe-lem yüd-hılâhü'l-cennete*, "Bu anne baba bu evladı cennete sokamamışlarsa tüh, yazıklar olsun, o evladı Allah kahretsin." diyor, Peygamber Efendimiz de "âmin" diyor.

Peygamber Efendimiz kendisine beddua etmek teklif edildiği zaman etmezdi.

“Yâ Resûlallah! Şu müşrikler bizim canımızı çok sıkıyorlar, bize çok ezâ cefâ ediyorlar. Dua et de Allah bunları kahretsin.”

“Yok, ben kahredici, lanet edici peygamber olarak gönderilmedim.” derdi, beddua etmezdi. Ama bu üç konuda Cebrail öyle deyince -tabi Cebrail de bunu kendisi söylemez, Allah’ın emri olduğu için söyler- Allah’ın emri olunca da her şey, akan sular durur. Hemen herkesin kendisini Allah’ın emrine göre ayarlaması lazım.

Bu üç şeyi yapmamak lazım!

Nedir bu üç şey?

Bir daha özetliyoruz. Ramazan’da mutlaka mağfiret olmak lazım.

“Hocam elimde değil.”

“Olacaksın, başka çaren yok! Ramazan’dan mağfiret olmadan çıkmayacaksın, tedbirini alacaksın, kendini sıkacaksın, nefesine hakim olacaksın, şeytanın kolunu bacağını çattır çutur kıracaksın, iyi müslüman olacaksın. Ramazan’da mağfiret olacaksın, çaren yok!”

“Neden?”

“Hapı yutarsın ha! Hem Ramazan’ı mahrum geçireceksin hem de Cebrail’in, Peygamber *aleyhisselam* Efendimiz’in, bedduasına muhatap olacaksın, bedduasına uğrayacaksın, çare yok.”

Denize düşmüş bir insanın tahta parçasına yapıştığı gibi ölmek için kurtuluşa yapışacağız, cankurtaran simidine yapıştığı gibi yapışacağız, başka çaremiz yok. Ramazan gelmiş geçmiş haberi yok. İçinde, yaşantısında bir değişiklik yok. Camiye gelmez, namaz kılmaz.

“Hocam tamam, doğru söylüyorsun ama hık da, mık da...”

“Aması yok, hıkı mıkı yok, o kadar! Mutlaka mağfiret olacaksın.”

Bu Ramazan’da mutlaka mağfiret olmak için kendimizi sıkacağız, bu onu gösteriyor, bir.

İkincisi kolay, Peygamber Efendimiz’in anıldığı yerde *allahümme salli alâ seyyidinâ muhammed* diyeceğiz. Severek, sayarak Peygamber Efendimiz’e salât u selâm getireceğiz, bu zor değil.

Üçüncüsü herkesin elinde olan bir imkân değil. Annesi babası sağ mı? Sağ. Anasına babasına hizmet edecek, anasının babasının duasını kazanacak, cenneti kazanacak. Ana babası yanında, ikisi birden veya bir tanesi yanında ama evladı *fe-lem yüdhılâhü'l-cenneh* cennete sokamamışlar.

Anne baba, evladı cennete nasıl sokar? “Gel evladım tut bakayım elimden.” diye mi sokar?

Hayır. “Allah senden razı olsun evladım, Allah ne muradın varsa versin evladım, Allah seni cennetlik etsin evladım.” der. Hizmet ettikçe tatlı tatlı dualar eder, sen de cennete girersin. Annesi babası yanında yaşamışlar, ölmüşler gitmişler. Bu herifi veya karıyı, cadalozu cennete sokamamışlar. Allah kahretsin, âmin.

Demek ki ana babasına güzel hizmet edememiş, duasını alamamış. Duasını aksine aldı; ama ne duasını? Bedduasını aldı.

Beddua ne demek?

Bed; kötü demek. “Allah seni kahretsin, olmaz olsaydın a evlat, bu anana babana

bunları da mı yapacaktın.” Anasını dövenler, “Şu bileziği çıkart, ver.” diyenler, malı mülkü elinden almak için zorla baskı yapanlar, imza attıranlar, türlü türlü... Bakmayanlar, halini hatırını sormayanlar, bir kenara atanlar, itenler... Neler neler oluyor...

Annesi babası sağ olan, annesinin babasının kıymetini bilecek. Bir fırsat, bir nimet olarak anne babasına güzel hizmet edecek, duasını kazanacak. Duasını kazanacak, kazanacak; cennete girecek. Annesi babası onu cennete zorla sokturacak, dua ede ede. O duasını alacak alacak, annesi babası onu cennete sokturmuş olacak.

Allahu Teâlâ hazretleri yardımcımız olsun. Çok kusurumuz var, çok bilgi eksikliğimiz var. Bunları birçok insan bilmiyor. Bilseler bu kadar gevşeklik olmaz. Allah cümlemizi gaflet uykusundan uyandırсын. Bu Ramazan'dan istifade etmeyi nasip etsin. Ramazan'ın yarısına yaklaştık, az kaldı. İşte Ramazan'ın on günü çoktan geçti. Allah gaflet uykusundan uyandırсын, sevdiği işleri yaptırсын, tevîkîni refîk eylesin, rızasını kazandırсын, cennetine dahil ey-

lesin, cemaliyle müşerref eylesin, cehenneminden âzat ettiği kullarından eylesin. *el-Fâtiha*.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

4 Şa'bân 1421 / 02.11.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

